

Gondolatok a földrajz érettségi tartalmi és formai megújításával kapcsolatban

NPK FK tagozat szakmai konferencia,
Debrecen/online, 2023.10.17.

KAPUSI JÁNOS

földrajz-angol szakos középiskolai tanár, oktató, PhD hallgató, tankönyvszerző

- ◆ DSZC Bethlen Gábor Közgazdasági Technikum és Kollégium
- ◆ Tóth Árpád Gimnázium Nemzetközi Érettségi (IB) Diploma Program
- ◆ DE-TTK Földtudományok Doktori Iskola
- ◆ MTA-SZTE Földrajz szakmódszertani kutatócsoport

1. Az érettségi 2024 tavaszától *(a párhuzamosság vége)*
2. A projektmunka és a 'B' típusú szóbeli
3. Projektötletek és szaktanári feladatok
4. Érettségi felkészülés
5. Gyakorlati tapasztalatok (közép/emelt)
6. Idegen nyelvű földrajz érettségi

új NAT/ÉVK + OH által közzétett tartalmak + cikkek + saját szaktanári/felkészítői/vizsgáztatói tapasztalat

Jelenlegi írásbeli vizsga		Új írásbeli vizsga	
120 perc		120 perc	
20 perc	100 perc	20 perc	100 perc
I. Topográfiai ismereteket, képességeket ellenőrző feladatlap	II. Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatlap	I. Topográfiai ismereteket, képességeket ellenőrző feladatlap	II. Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatlap
25 pont	75 pont	20 pont	70 pont
100 pont		90 pont	

Az új földrajz érettségiről

Írásbeli vizsga:

- Topográfiai ismeretek **20%**
- Földrajzi-környezeti ismeretek: **40%**
- Gyakorlati feladatok (számítás, ábra, grafikon, kép, forrás, stb.): **40%**

1. táblázat. A középszintű földrajz írásbeli érettségi vizsga legfontosabb szerkezeti változásai

Jelenlegi szóbeli vizsga	Új szóbeli vizsga	
15 perc	15 perc	
Egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése	A) változat: egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése	B) változat: projektmunka és egy, a mindennapok földrajzi ismereteire épülő feladat kifejtése
25-25 pont	30-30 pont	projektmunka: 20+5 pont, tételkifejtés: 35 pont
50 pont	60 pont	

Neumann Viktor: Megőrizve megújítan – a földrajz érettségi vizsga új vonásai (Geometodika, 2021/3, pp. 95-100)

2. táblázat. A középszintű földrajz szóbeli érettségi vizsga legfontosabb szerkezeti változásai

Jelenlegi írásbeli vizsga		Új írásbeli vizsga	
120 perc		120 perc	
20 perc	100 perc	20 perc	100 perc
I. Topográfiai ismereteket, képességeket ellenőrző feladatlap	II. Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatlap	I. Topográfiai ismereteket, képességeket ellenőrző feladatlap	II. Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatlap
25 pont	75 pont	20 pont	70 pont
100 pont		90 pont	

Az új földrajz érettségiről

Szóbeli vizsga:

- 'A' – ahogy eddig: két tétel, csak 2x30 pontért
- 'B' – új vizsgaforma: projekt + tétel, 25+35 pontért

Neumann Viktor: Megőrizve megújítani – a földrajz érettségi vizsga új vonásai (Geometodika, 2021/3, pp. 95-100)

1. táblázat. A középszintű földrajz írásbeli érettségi vizsga legfontosabb szerkezeti változásai

Jelenlegi szóbeli vizsga	Új szóbeli vizsga	
15 perc	15 perc	
Egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése	A) változat: egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése	B) változat: projektmunka és egy, a mindennapok földrajzi ismereteire épülő feladat kifejtése
25-25 pont	30-30 pont	projektmunka: 20+5 pont, tételkifejtés: 35 pont
50 pont	60 pont	

2. táblázat. A középszintű földrajz szóbeli érettségi vizsga legfontosabb szerkezeti változásai

Szóbeli 'A' témakörök (ajánlás)

Tájékozódás térben és időben	3
Geoszférák földrajza	6
Geoszférák kölcsönhatásai, övezetesség	5
Magyarország földrajza	4
Európa, kontinensek földrajza	2
Demográfia, települések	2
Nemzetgazdaságtól a világgazdaságig	3
Magyarország társadalma és gazdasága	4
Európa	4
Európán kívüli kontinensek	3
Helyi és globális kihívások, fenntarthatóság	4

Szóbeli 'B' témakörök (ajánlás)

mindennapok földrajzi ismeretei + fenntarthatóság, környezettudatosság	20
---	----

Tartalom:	28
Felépítés:	4
Térkép, szaknyelv:	3
Összesen:	35

Tartalom:	23
Felépítés:	4
Térkép, szaknyelv:	3
Összesen:	30

- A térkép mint a felszín speciális ábrázolási módja
- Tájékozódás a térképen és a térképpel
- A műholdak jelentősége a mindennapokban
- A Föld és mozgásai, a tengely körüli forgás és a Nap körüli keringés következményei
- A kőzetek csoportosítása, felismerése, felhasználásuk bemutatása
- A kőzetburok folyamataihoz kapcsolódó veszélyhelyzetek, a felkészülés és a védekezés lehetőségei
- A talaj szennyezése és pusztulása, a megelőzés és a védekezés lehetőségei
- A levegő felmelegedése és a felmelegedést, lehűlést befolyásoló tényezők bemutatása
- A levegő mozgása
- A felhő- és csapadékképződés, a csapadék gazdasági jelentősége
- Az időjárás és az éghajlat
- Az általános légkörzés és a helyi időjárás kapcsolata
- A levegőburok folyamataihoz kapcsolódó veszélyhelyzetek, a felkészülés és a védekezés lehetőségei
- A levegő szennyezése, a megelőzés lehetőségei
- Az éghajlatváltozás okai, természeti és társadalmi-gazdasági következményei
- A vízburok folyamataihoz kapcsolódó veszélyhelyzetek, a felkészülés és a védekezés lehetőségei
- A víz gazdasági jelentősége
- A víz szennyezése, a megelőzés és a védekezés lehetőségei
- A népességszám alakulásának társadalmi-gazdasági következményei, összefüggései
- A nagyvárosi élettel járó környezeti és társadalmi problémák, illetve azok megoldási lehetőségei
- A transznacionális vállalatok
- A globalizáció mindennapi életünkre gyakorolt hatásai
- A mindennapokhoz kapcsolódó pénzügyi folyamatok
- Az élelmiszerek előállításának és fogyasztásának területi ellentmondásai, környezeti következményei
- Az energiahordozók csoportosítása, környezetre gyakorolt hatásuk értékelése
- A hulladékgazdálkodás jelentősége, a hulladékok újrahasznosításának lehetőségei
- A fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösségek jellemzői
- A fenntartható gazdaság
- Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei, a tevékeny közreműködés példái a környezet védelme érdekében
- A lakóhely (és a megye) természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságai, környezeti állapota
- A lakóhelyhez közel fekvő idegenforgalmi körzet kiemelt vonzó tényezői
- A lakóhelyhez közel fekvő nemzeti park vagy világörökségi helyszín értékei

Szóbeli 'B' témakörök (ajánlás)

mindennapok földrajzi ismeretei + fenntarthatóság, környezettudatosság	20
---	----

Projektmunka ('B' változat)

„A projektmunka a **vizsgázó által önállóan elvégzett és a konzulens szaktanár által ellenőrzött** megfigyelés, vizsgálódás, elemzés és az erről készült projektdolgozat. A projektmunkához szükséges feltételeket, eszközöket és infrastruktúrát a vizsgázó középiskolája biztosítja.” (ÉVK)

„A földrajz érettségi megújítása, korszerű, projekt jellegű érettségi kialakítása.” (MFT állásfoglalás, 2017)

Cél = projektszemléletű természettudományos oktatás gyakorlatának erősítése, integrálása a tanítási órákba és az érettségi felkészítés folyamatába; terepgyakorlati lehetőségek kialakítása

Nem számít **újdonságnak** az érettségi vizsgarendszerben

Projektmunka ('B' változat)

– A földrajz érettségi vizsga új vonásai

lehetőség középszinten **projekt alapú szóbeli érettségi vizsga** szervezésére a tanulók választása alapján. Ezzel a lehetőséggel azok a vizsgázók élhetnek majd, akik még tanulói jogviszonyban állnak valamely intézménnyel és nem rendelkeznek érettségi bizonyítvánnyal. A projekt alapú szóbeli érettségi vizsga választása esetén a vizsgázóknak a projektmunka elkészítésén és bemutatásán túl egy, a mindennapok földrajzi ismereteire épülő tételt is ki kell fejteniük. E tételsor összeállításának megkönnyítése, a vizsgáztatók támogatása érdekében a földrajz érettségi vizsga új vizsgaleírása megfogalmaz egy ajánlást. A projektmunkák témaválasztása során törekedni kell arra, hogy olyan témát válasszon a vizsgázó, amely lehetővé teszi a természet- és társadalomföldrajzi jelenségek, folyamatok komplex, összefüggésekre alapozott bemutatását. A projektmunkák témaválasztása terepi felmérésre, adatgyűjtésre is támaszkodhat. A választott téma feldolgozása során minden esetben – amennyiben az a téma szempontjából releváns – ki kell térni a fenntarthatósággal, környezettudatossággal való kapcsolódási pontokra.

Projektmunka ('B' változat)

„A projektmunka a **vizsgáló által önállóan elvégzett és a konzulens szaktanár által ellenőrzött** megfigyelés, vizsgálódás, elemzés és az erről készült projektdolgozat. A projekt munkához szükséges feltételeket, eszközöket és infrastruktúrát a vizsgáló középiskolája biztosítja.” (ÉVK)

Tartalom, szerkezet	Forma	Leadás
- helyszín bemutatása - vizsgált kérdés/probléma - alkalmazott módszerek - tapasztalatok, eredmények - értékelés - szakirodalom	- vizsga nyelvén készül - tanév során bármikor elkészíthető - szóközökkel 15-30 ezer karakter - ábrák, térképek, táblázatok, fotók - tartalomjegyzék - irodalomjegyzék	- az adott vizsgaidőszak írásbeli vizsgái előtt - projekt nélkül: 'A' verzió

hasonlóság: OKTV pályamunka, Ifivízdió és egyéb pályázatok

Projektmunka ('B' változat)

A projektmunka és bemutatásának értékelése

	Szemponatok	Legmagasabb pontszám
A beadott projektdolgozat értékelése	A felvetett kérdés, probléma pontos megfogalmazása, tudományos kontextusba helyezése	2 pont
	A megfigyelés, vizsgálódás, elemzés módszereinek, eszközeinek leírása	2 pont
	A megfigyelés, vizsgálódás, elemzés eredményeinek rögzítése, megjelenítése, értelmezése	2 pont
	A vonatkozó szakirodalom használatának pontossága és célszerűsége, a hivatkozások megléte	2 pont
	Nyelvhelyesség, tagolás	2 pont
	Összesen	10 pont
A projekt munka bemutatásának értékelése	A munka céljának pontos megfogalmazása	3 pont
	A megfigyelés, vizsgálódás, elemzés módszereinek, eszközeinek bemutatása, illetve a felhasznált szakirodalom áttekintése	3 pont
	A tapasztalatok és következtetések lényegre törő összefoglalása	4 pont
	Összesen	10 pont
A felelet logikus felépítése, a szaknyelv használata		5 pont

A szóbeli vizsgán a projektdolgozat bemutatása számítógép (és projektor) segítségével történik.

Összesen: 25 pont

Szaktanári feladatok a projektben

MENTORÁLÁS

- témaválasztás kiválasztása, szűkítése
→ *megvalósíthatóság (pl. terepgyakorlat tanórai keretben/iskolaidőben)*
- téma jóváhagyása → *fenntarthatósághoz való kapcsolódás*
- terepi adatgyűjtés keretei → *egyéni vagy csoportos megvalósítás*
- adatgyűjtési módszerek, mérőeszközök megismertetése a diákokkal
→ *pl. megfigyelési szempontok, Google Form kérdőívek, laborvizsgálatok*
- szerkesztési elvárások, ábrakészítés
→ *esszéírás gyakorlatának hiánya + idegen nyelv kihívásai*
- forráshasználatra, szakirodalomra vonatkozó elvárások → *plágium*
- fakultáció

KONZULTÁCIÓ (legalább 1x, igazolni kell) → *külső konzulens is bevonható*

ÉRTÉKELÉS → *ÉVK szempontjainak megfelelően*

Projektötletek

A projektmunka választott témája

- a vizsgázó iskolájában végzett, földrajzi vonatkozású kutatás, elemzés;
- a vizsgázó szűkebb környezetének (település, megye) természet- és társadalomföldrajzi vonatkozású bemutatása, más térségekkel történő összehasonlítása;
- illetve a helyi társadalmi-gazdasági és környezeti problémák bemutatása, mérséklési lehetőségeik felvázolása lehet.

Víz- és levegőminőség / szennyezés

Közlekedés, forgalom

Környezeti állapot, természetvédelem

Környezettudatosság,
hulladékgazdálkodás, energia

Turisztikai kínálat, látogatottság

Vonzáskörzet-vizsgálatok

Települések arculata,
népesség és társadalom

Gazdasági tevékenységek

Egyedi helyi sajátosságok, problémák vizsgálata

Érettségi feladatkereső

<https://eretsegifeladatkereso.oktatas.hu/>

Feladatkereső - írásbeli érettségi

Ezen az oldalon a kétszintű érettségi rendszer közismereti vizsgatárgyainak már kiadott írásbeli feladatsorai/feladatai/részfeladatai között tud keresni. A kereshető tartalom feltöltése folyamatos, ezért a feladatok mennyisége vizsgatárgyanként eltérő.

A keresési feltételeket, melyek egy része vizsgatárgyfüggetlen (pl. a vizsgaszint kiválasztásának lehetősége), másik része pedig adott vizsgatárgyhoz kapcsolódik (pl. a feladat témaköre) különböző paraméterek beállításával adhatja meg.

A „Keresés” gomb megnyomása után megtekintheti a feltételeknek megfelelő feladatokat és kiválaszthatja közülük, hogy melyeket szeretné letölteni szerkeszthető formában, az azokhoz tartozó javítási-értékelési útmutató részletével együtt, vagy nélküle.

Az egyes feladatokhoz és a hozzájuk tartozó megoldásokhoz az Oktatási Hivatal honlapján közzétett eredeti vizsgaanyagokban kapcsolódnak olyan információk (például: az adott feladathoz használható segédeszközről, a javítás-értékelés alapelveiről, szabályairól), amelyek a feladatlapok Fontos tudnivalói vagy a javítási-értékelési útmutatók általános értékelési elvei között szerepelnek. Ezek elérhetők a <https://www.oktatas.hu/koznevelesi/erettségi/feladatsorok> linkre kattintva.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a feladatok és hozzájuk meghatározott jellemzők (pl. vizsgaszint) minden esetben a feladatsor kiadásakor hatályos vizsgakövetelményeknek és vizsgaleírásoknak felelnek meg.

Reméljük, jelen szolgáltatással hozzájárulunk az írásbeli érettségi vizsgákra való felkészüléséhez, vagy a vizsgázói felkészítéséhez!

FÖLDRAJZ

1479 FELADAT

Feladatkereső - írásbeli érettségi

🌐 Európa földrajza / A területi fejlettség különbségei Európában

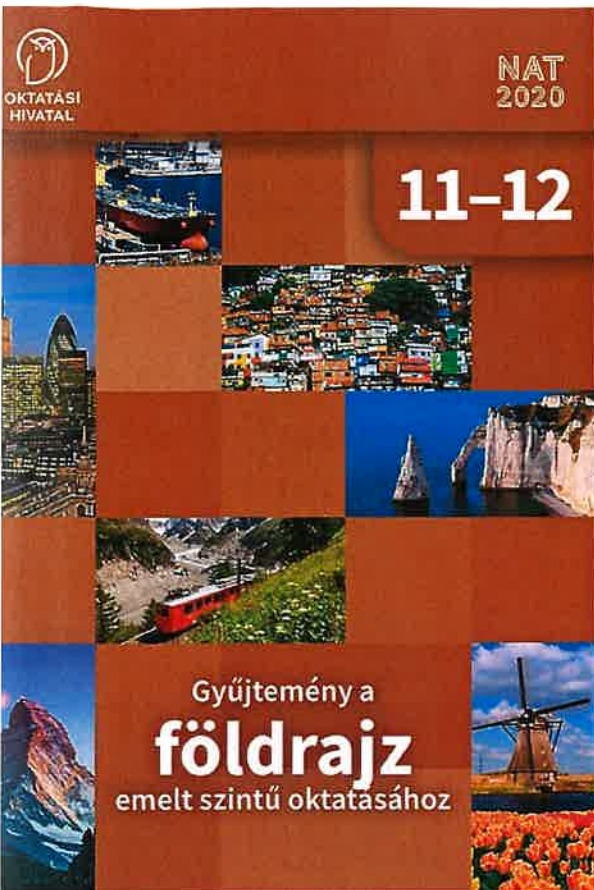
Feladat

Megoldási-értékelési útmutató

A számokkal jelölt állítások a betűkkel jelölt országokra vonatkoznak. Írja a megfelelő betűjeleket az állítások sorszáma elé!

- A) Olaszország
- B) Ausztria
- C) Nagy-Britannia
- D) mindhárom országra vonatkozik
- E) egyik országra sem vonatkozik

- 1. Az Európai Unió tagja.
- 2. Energiatermelésében jelentős szerepe van a vízenergiának.
- 3. Államformája alkotmányos királyság.
- 4. Nem tagja az euro-övezetnek.
- 5. Hangulatos Duna menti fővárosa egyben az OPEC székhelye is.
- 6. Szőlő- és bortermelése világviszonylatban is jelentős.
- 7. A XIX. század végéig a világ vezető hatalma volt.
- 8. Az ország északi nagyvárosaiban tömörül az ipari termelés döntő része.
- 9. Fővárosa a világ jelentős pénzügyi központjai közé tartozik.
- 10. Jelentős bauxitvagyonnal rendelkezik.

Érettségi felkészítéshez:

- 2020-as NAT és ÉVK szellemében
- Közép- és emelt szintű tartalmak
- Témakörvázlatok
- Ábrák, gondolattérképek, táblázatok
- Regionális földrajzi tartalmak
- Mintafeladatok, számítások
- Topográfiai névanyag beépítése
- Egyes követelményelemek új helyen
- Áttekinthető, rendszerezett forma

Harsányi T. – Kapusi J.: Gyűjtemény a földrajz emelt szintű oktatásához (2022) <https://www.tankonyvkatalogus.hu/site/kiadvany/OH-FOL1112E>

Gyakorlati tapasztalatok

• Közép

- valamelyest egyszerűsödött az írásbeli
- topográfia rövidebb, de több háttértudást igényel (pl. több bejelolt elemből választani)
- gyakorlatiasabb tesztfeladatok
- kevesebb hosszú, 8-10 pontos feladat, rövidebb szöveges feladatok
- szóbeli témakörök, tételek mozgástere, arányok változása

• Emelt

- új NAT szerinti emelt tételek gyakorlatiasabb megközelítése
- komplex összefüggésekben való gondolkodás
- regionális földrajzi témakörök jelentősége
- jelentős különbség a felkészültségben (régi és új NAT-osok)
- topográfiai hiányosságok, tájékozatlanság

topográfiai névanyag csökkenése + gazdaságföldrajzi fogalmak bővülése + követelményelemek átrendeződése

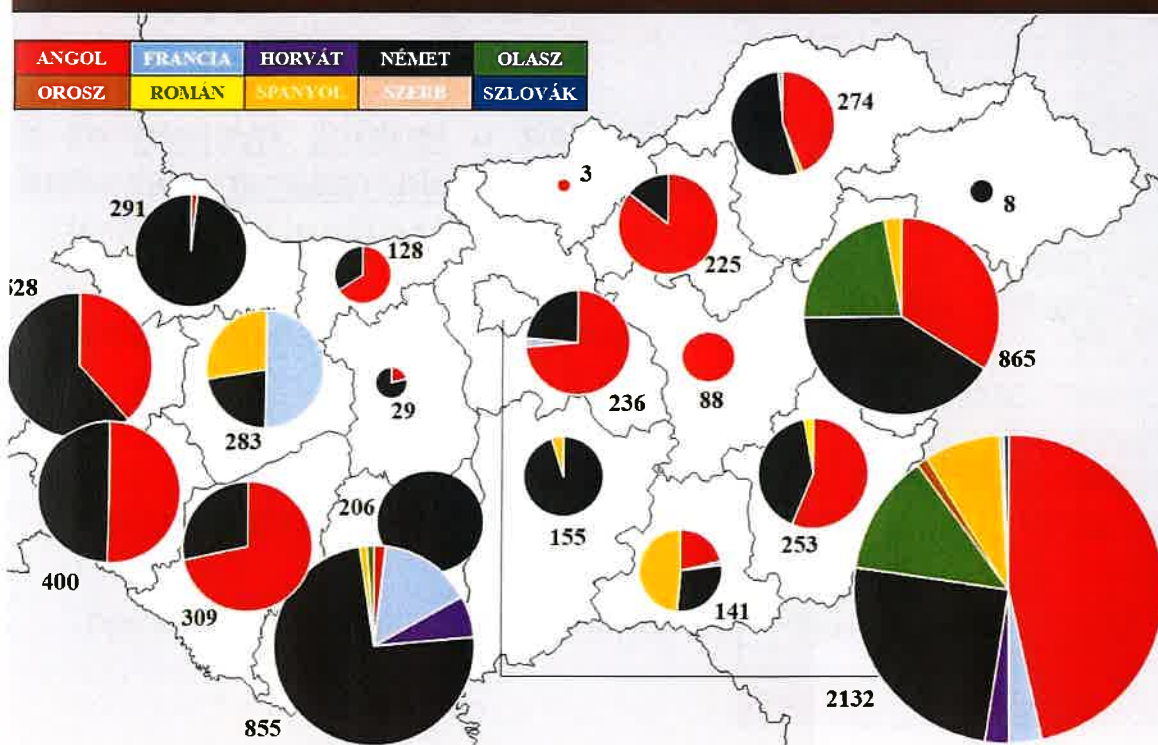
Földrajz érettségi idegen nyelven

Vizsgatárgy	Feladatlap	Javítási-értékelési útmutató
földrajz (a 2012-es Nat-ra épülő vizsgakövetelmények szerint)	k_fldr_23maj_fl.pdf	k_fldr_23maj_ut.pdf
	k_fldrma_23maj_fl.pdf	k_fldrma_23maj_ut.pdf
	k_fldrang_23maj_fl.pdf	k_fldrang_23maj_ut.pdf
földrajz (a 2012-es Nat-ra épülő vizsgakövetelmények szerint) idegen nyelven	k_fldrfra_23maj_fl.pdf	k_fldrfra_23maj_ut.pdf
	k_fldrnem_23maj_fl.pdf	k_fldrnem_23maj_ut.pdf
	k_fldrol_23maj_fl.pdf	k_fldrol_23maj_ut.pdf
	k_fldrspa_23maj_fl.pdf	k_fldrspa_23maj_ut.pdf
földrajz (a 2020-as Nat szerint tanulók számára)	k_fldruj_23maj_fl.pdf	k_fldruj_23maj_ut.pdf
	k_fldrujma_23maj_fl.pdf	k_fldrujma_23maj_ut.pdf
	k_fldrujang_23maj_fl.pdf	k_fldrujang_23maj_ut.pdf
földrajz (a 2020-as Nat szerint tanulók számára) idegen nyelven	k_fldrujfra_23maj_fl.pdf	k_fldrujfra_23maj_ut.pdf
	k_fldrujnem_23maj_fl.pdf	k_fldrujnem_23maj_ut.pdf
	k_fldrujol_23maj_fl.pdf	k_fldrujol_23maj_ut.pdf
	k_fldrujspa_23maj_fl.pdf	k_fldrujspa_23maj_ut.pdf

https://www.oktatas.hu/koznevels/erettsegi/feladatsorok/kozepszint_2023tavasz/kozep_10nap

FÖLDRAJZ KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGIK IDEGEN NYELVEN (2006-22)

Forrás: <https://www.ketszintu.hu/publicstat.php>

7409 fő
(2022 tavaszi adat)

érettségik 3,5%-a

német	3326	82,5%
angol	2773	
olasz	459	
francia	360	15,5%
spanyol	344	
horvát	106	
orosz	23	2%
szlovák	8	
román	7	
szerb	3	

Földrajz érettségi idegen nyelven

Év (tavaszi és őszi vizsgaidőszak együtt)		Középszint		Emelt szint	
		Magyar nyelven tett vizsgák száma	Idegen nyelven tett vizsgák száma	Magyar nyelven tett vizsgák száma	Idegen nyelven tett vizsgák száma
2006	kétszintű rendszer	22,024	n.a.	569	3
2007	bevezetése	21,040	692	677	4
2008		19,710	641	452	3
2009		19,012	621	296	2
2010		14,386	740	270	3
2011	csúcs	16,233	776	414	3
2012		15,260	750	516	2
2013	előrehozott vizsga	17,361	953	509	5
2014	kivezetése	8,031	137	320	5
2015		9,913	224	254	2
2016		9,068	292	328	6
2017		6,497	227	207	2
2018		5,772	191	174	6
2019		5,124	187	219	1
2020		4,801	218	827	5
2021	újra előrehozott + Covid	6,207	217	1,221	6

<https://www.ketszintu.hu/publicstat.php>

Földrajz érettségi idegen nyelven

A földrajz a legtöbb nyelven és a legtöbb vizsgaidőszakban választott nem kötelező érettségi vizsgatárgy.

- idegennyelvű középiskolai földrajz-
oktatással kapcsolatos kutatás
- kutatásban való részvétel
(kérdőív, interjú, iskolalátogatás)
- tananyagfejlesztés angol nyelven

vizsgaidőszak		célnyelvek									
év /	tavaszi-őszi	angol	francia	horvát	német	olasz	orosz	román	spanyol	szerb	szlovák
2005	tavaszi										
	őszi										
	februári										
2006	tavaszi	E									
	őszi	E									
2007	tavaszi	E			E						
	őszi				E						
2008	tavaszi	E									
	őszi										
2009	tavaszi	E		E							
	őszi										
2010	tavaszi										
	őszi	E							E		
2011	tavaszi				E						
	őszi	E									
2012	tavaszi				E						
	őszi				E						
2013	tavaszi	E			E						
	őszi				E						
2014	tavaszi	E			E						
	őszi				E						
2015	tavaszi	E			E						
	őszi										
2016	tavaszi				E						
	őszi										
2017	tavaszi				E						
	őszi										
2018	tavaszi	E			E						
	őszi										
2019	tavaszi			E							
	őszi										
2020	tavaszi	E			E						
	őszi										
2021	tavaszi	E			E						
	őszi				E						
Összesen		29	26	19	30	26	5	3	22	3	6

Földrajz érettségi vizsgakövetelmények (2024. tavaszi vizsgaidőszaktól egységesen mindenre érvényesek)
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktat/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/foldrajz_2024_e.pdf

Neumann Viktor: Megőrizve megújítani – a földrajz érettségi vizsga új vonásai (Geometodika, 2021/3, 95-100)
https://epa.oszk.hu/03200/03269/00013/pdf/EPA03269_geometodika_2021_03_095-100.pdf

Kapusi János: A kétszintű földrajz érettségi vizsgálata a célnyelvűség szemszögéből – eredmények, kihívások, tapasztalatok (Modern Geográfia, 2021, 16(4), 25–47)
<https://moderngeografia.eu/hu/a-ketszintu-foldrajz-erettsegi-vizsgalata-a-celnyelvuseg-szemszogeboi-eredmenyek-kihivasok-tapasztalatok/>

Dr. Makádi Mariann: Hogyan csináljam? Segédanyagok a földrajztanításhoz tanárjelöltek és kezdő tanárok számára (2021, 23-35.o.) https://geogo.elte.hu/images/EFOP_3.4.4_Foldrajz_6.1_Segedanyagok.pdf

kapusi.janos@dszcbethlen.hu

kapusijanos@totharpadgimnazium.com

**Köszönöm
a figyelmet!**

